

Enevælde — Folkestyre.

Af cand. polit. Knud Kosrt.

Det er spanet, at naar Tusindaa-
riget nærmer sig, vil der fremstaa
falske Profeter, som vil søge at skabe
Forvirring i Menneskenes Begreber
om Godt og Ondt, saaledes at de
inmøder Rigets Komme med Mistro
og bange Anelser i Stedet for med
Tro og Længsel.

Nu vil jeg ingenlunde sammenlig-
ne det absolute Demokratis Sejr med
Tusindaa-rigets Komme; thi ved
Udmællingen af dette Rigets Herlighed
er der smukt temmelig tykt paa. Jeg
vil kun anvende den dybe Symbolik,
der ligger i den gamle Spandom. Thi
netop nu, da vi staa nær foran det
absolute Demokratis fulde politiske
Sejr, dukker der Folk op, som søger
at skabe Ængstelse og Forvirring
blandt Demokratets Masser — i den
Hensigt at fremkalde Splittelse in-
denfor de Rækker, som alt har ska-
ret sig om det økonomiske-demo-
kratiske Program, og — vel navnlig —
for at faa dem til at tøve, som staa-
r i Begreb med at slutte sig til.

«Se», siger de, «hvort forrykt al-
ting allerede er blevet under Masse-
herredømmet». (Dette kan man rigtig
sige under en hvilken som helst Rege-
ringsform, færdi de fleste altid er
utilfreds med deres Løst). «Endnu er
det Tid at vende om. Men vender I
ikke om, da vil Samfundene uvæger-
lig gaa en ubeskrivelig Elendighed og
Ruin i Møde».

Og ligesom de gamle Profeter til
Bekendtgørelse af deres Spandomme
henviste til Herrens Ord (thi vilket
i vore Dage indtænksomt Indtryk vil
de gøre), saaledes henviser de moder-
ne Jeremias til Videnskabens sidste
Ord, til Biologiens, Psykologi-
kens og Sociologiens — desværre
endnu saa svævende — Læresætninger
og Antagelser.

De fleste af de Folk, der advare
mod den stundtillige Middelmaadig-
heds Herredømme (d.v.s. Demokrati-
et) er selv nogle kedsommelige
Middelmaadigheder. Men der findes
dog ogsaa talentfulde Folk imellem
dem, og blandt disse talentfulde In-
dtagere Professor Wieth-Knudsen an-
seer Forstillingen forsaavidt angaar
den dansk-rorske Sprogverden
(Wieth-Knudsen er dansk født, men
nu Professor i Tromsø).

Professor W.K.'s Skrifter er altid
interessante og tankevækkende; hans
Stil er blændende klar, og Oplysnin-
gen i hans Arbejder er fortrinlig. Her
er kun det ved det, at hans reaktio-
nære Indstilling som Regel fører ham
til at opføre sin Tankebygning paa
skridende Grundlag. Hans brændende
Iver for at slaa Demokratiet for
Pandens faar ham i Eks. til at opføre
de mest tvivlsomme Antagelser, der
er kommet frem i forskellige Viden-
skaber, og frejdigt drage Vidnæ-
ns Støtninger af dem.

Denne Arbejds metode præger helt
igennem hans sidste Værk: «Dansk
Skattepolitik og Finansvæsen. Fra
Enevælde til Folkestyre», i hvilket
Værk han drager til Fæls med den
moderne demokratiske Skattepolitik.
Hans Udgangspunkt er simpelthen
dette, at et Folkestyre fuldstændig
mangler Forudsætninger for at føre
en Skattepolitik, der ikke leder til
Fordærv og Ruin.

Dens komplette Fordømmelse ne-
grunder han nærmere i et Kapitel,
der bærer den malende Titel: «Illu-
sionen om den sociale Lighed». Heri
siges det: «Ethvert Haab om at til-
vejebringe en naturlig Lighed mellem
Menneskene er omsonst. Der kan i
det højeste blaa Tale om at udjævne
de materielle Resultater af den natu-
rlige Ulighed, nemlig ved (eksempelvis
ad Social- eller Skattepolitikens Vej)
at teinge en Del af Plusvarianterne».

*) D.v.s. dem, hvis Aandsevner
ligger over Middelt. «Minusvarianter»
betegner altsaa de Underbøgnede.

til at aflevere Overskudet af deres
ved Fld, Dygtighed og Sparso-
melighed resultatrige Virksomhed til en
stor Del af Minusvarianterne. (Udh.
af Forf.).

W.K.'s Anskuelse er altsaa den, at
den sociale Ulighed mellem Menne-
skene er noget, der er bestemt af Na-
turen selv; Tanken om social Lighed
er ikke andet end en skøn Illusion.
Forsøget paa at etablere denne Ligh-
ed er det samme som at gøre Oprør
mod en Naturlov, som Menneskene al-
drig vil kunne magte; det sociale
Spørgsmaal vil aldrig kunne løses;
det opstaar, hvad man saa vil fløde
paa, og hvad man end vil gøre der-
imod, bestandig i ny Former.

Hvorledes begrundes Forfatteren
nu denne Antagelse, som — hvis den
er rigtig — uagtet vilde være vel
egnet til at faa En til at betragte De-
mokratets Sejrsdrag med bange
Anelser. Maatte man da ikke betrag-
te dette Demokrati som en Kolos paa
Lerfodder?

Jo, W.K. har gjort den lagttagel-
se, at Individu- i et Samfund er
yderst forskellige; de er hverken
lige høje, lige tykke, lige kenne, lige
kleje, lige flittige eller lige noget-
somhelst andet — fra Naturens
Haand er Menneskenes medfødte
Egenskaber saa forskellige, at det
ikke er til at tænke paa, hvordan der
skulde kunne tilvejebringes en social
Lighed mellem dem.

At Menneskene er yderst forskel-
lige i alle mulige Henseender, derom
kan ikke disputeres. Men mange af
disse Forskelligheder kan ikke have
nogen afgørende Betydning for den
sociale Lighed eller Ulighed, f. Eks.
Højde og Tykkelse. Dette er Forfat-
teren selvfølgelig ogsaa ganske klar
over; han nævner f. Eks. hvordan en
Million Mænd fordeler sig efter de-
res fysiske Højdemaal, nemlig saale-
des, at langt de fleste er tæt ved
Gennemsnitshøjden, og jo længere
man kommer fra Gennemsnittet (alt-
saa over eller under Middelhøjde), des-
to færre finder vi; saaledes at de, der
har betydeligt Overmaal eller Under-
maal, kun forekommer saa sjældent,
at de bliver til rene Sevrigheder, der
fremvises som Kæmper eller
Dværge.

Dette er uomtvistelige Kendsgernin-
ger. Det er ligeledes uomtvisteligt,
naar Forfatteren hertil skriver:

«Disse Forhold er saa konstante,
som om de var underlagt en Natu-
rlovs Toang, og denne gælder for de
fleste varierende og ualmelige Egen-
skaber hos de levende Væsener, som
man kender. De Individier, som ud-
viser (ejder) den paa sig endende Egen-
skab i højere Grad end Gennemsnit-
tet, kaldes Biologen Plusvarianter, lig-
esom Undermaalerne kaldes Minus-
varianter».

Men W.K. er selvfølgelig — som
for sagt — paa det rene med, at il-
ge ydre Forskelligheder (som f. Eks.
i Henseende til Højdemaal) næppe
kan danne nogen naturbestemt Hin-
dring for den sociale Ligestillelse,
som Demokratiet tilstræber. En saa-
dan afgørende Hindring finder han
derimod i, at Individernes Aandsev-
ner, deres Intelligens fordeles sig ef-
ter ganske samme Regler som alle
andre Egenskaber. Han benytter sig
her af to amerikanske Undersøgelser;
en omfattende de Rekrutter, der
medtogs til den amerikanske Hær,
og en omfattende Elever ved Univer-
siteter, Musikonservatorier, Teater-
skoler og lignende Kunstanstalter (op-
taget af Universitetsakademiet i Chi-
cago). Hvilke Undersøgelser begge
viser, at Intelligensen fordeles sig ef-
ter omtrent samme Kurve som Højde-
maalet.

Det nævnte Universitetsakademi
fandt saaledes, at der blandt 1 Million
voksne Mænd findes kun 1 Geni, 163
store Talenter, 2423 Talenter, 15,096

højt begavede, 68,568 jævnt begavede,
162,270 nogenlunde begavede, 55,306
lidt over middelmådige, 400,000 mid-
delmådige — og Resten fordeler sig
paa «under middelmådige», ubegavede,
indskrænkede, defekte og Idioter.

Det er dette Grundlag, Wieth-Knud-
sen bygger sin absolute Fordømmelse
af Folkestyret paa. «Det er saeben-
bart paa dette Grundlag», skriver han,
«at Klassedifferentieringen er op-
staet i alle Kultursamfund». Og han
lader forstaa, at den ulige Fordeling
af Formue og Indkomst i det store og
hele er parallel med den nævnte ske-
matiske Fordeling af Aandsevnerne,
saaledes at den demokratiske Social-
og Skattepolitik altsaa i Virkelig-
heden er et naturstridigt og derfor
uheldsbringende Indgreb i en af Gud
indstiftet Ordning. For at klarlægge
Tankegangen citerer jeg et Par Stø-
der af Bogen:

«Med Rette bemærker den am-
erikanske Sociolog W. F. Kirsten: In-
det viser saa tydeligt Demokratiet
Jammerlighed, som at de gør saadan
Larm over den ulige Fordeling af
Magt og Besiddelse, der dog ikke
burde forekomme os nær saa beklæ-
gelig som den endnu langt mere ulige (!)
Fordeling af langt vigtigere og vær-
difuldere Ting, saasom Intelligens
og Sundhed. Disse Narre vil til et
Paradis forvandle en Verden, hvis
ulyngeste og sverreste Onde de ikke
ungang kan se».

Og:
«Den hadefulde Klassekamp er der-
for ikke bare ond; den er tillige dum;
thi den har i sidste Instans ingen an-
den Røstet end Minusvarianternes
evige Nag og Misundelse mod Plus-
varianterne Uanset de er, som
næder og forfølger Plusvarianterne
for den Uret, som Gud gjorde Minus-
varianterne ved at gøre Menneskene
saa (tilsynende) meningsløst» for-
skellige».

Hele denne Tankerække, som ser
saa bestikende ud, er imidlertid be-
fængt med en meget stor Skavank,
som gør det yderst betænkeligt at
drage vidtgående Slutninger om
Samfundens rette Ordning paa dette
Grundlag. Ingen vil selvfølgelig be-
nægte, at der er store Forskelle paa
Individernes Evner; men hvis man
ser bort fra de hel. defekte (nauds-
vange etc.) vil jeg vove at paastaa,
at praktisk talt alle Mennesker er
Plusvarianter paa et eller andet Om-
raade, og dette er til syvende og sist
det afgørende for det produktive Liv.

Det kan være meget godt at paa-
vise, at blandt en stor Flok Menne-
sker er de fleste kun maaelinge i
Henseende til rent teoretiske Færdig-
heder; men blandt disse maaelinge
man finde en Del fremragende
Mekanikere, dygtige Sneedere, ypper-
lige Jord- og Betonarbejdere, udmer-
kede Vævere osv. osv. — altsaa en
Mængde Plusvarianter med Hensyn
til Haandens Færdighed. Medens man
omvendt blandt de fremragende teore-
tisk, intellektuelt begavede vil finde
en Mængde Minusvarianter, ja ma-
ske rent ud Undermaalere i praktisk
Færdighed.

Og alle disse Plusvarianter paa de
mange forskellige Omraader er i det
store og hele uundværlige i Produk-
tionslivet. Hvem kan sige, hvem der
er vanskeligst at erstatte. Det er
klart, at hvis man slog alle Tekstil-
fabrikanten ihjel, vilde Tekstilindustrien
blive desorganiseret, indtil ny Mænd
var blevet oplyst. Det samme vil ske,
hvis man staa Tekstilfabrikantene
ned, men sandelig ogsaa hvis man
udrydder Væverne. Hver paa sit Om-
raade er de lige gode, lige uund-
værlige.

Det er klart, at i Nutidens store,
komplekse Virksomheder man nog
le leder Arbejdet, medens andre maa
udføre Arbejdet, passe Maskinerne
etc. Men ligger der heri noget vi-
denskabeligt Bevis for, at de Ledende
med Rette opbæjrer 25-50 100
Gange saa meget i Løn som de ud-
førende Arbejdere? En direkte Sam-
menligning mellem de forskelligarte-

de Ydelser er i Virkeligheden ikke
mulig. Ligesom ingen kan sige, hvad
der er højst: Rundelaarn eller det
høje C, kan ingen sige, hvem der er
dygtigst: en første Klasses Mekanik-
er eller en første Klasses Industrile-
der. Sligt kan i hvert Fald ikke af-
læses paa det af W.K. saa fædte
amerikanske Intelligens-Skema.

II.

Høje Professor Wieth-Knudsens
Teori vil Indtægtsfordelingen i et
fuldstændig frit, af Stat, Fagforening
etc. ihæmmet kapitalistisk Samfund
i det store og hele svare til Evnerne
Fordeling mellem Folk. De Rigeste
vil altsaa praktisk talt ogsaa være de
mest evnerige, de talentfuldeste, deres
Bidrag til Samfundsproduktionen
(baade den fysiske og den aandelige)
vil derfor være den værdifuldeste, og
«elgelig vil deres Indtægt og For-
mue ogsaa blive den største. Og
ganske paa samme Maade fordeler
Evner, Indsats og Indtægt sig paral-
lelt med gennem de lavere Klasser,
Middelstanden, Arbejderne og de Sub-
sistensløse. Ogsaa Arbejderne faar
altsaa efter denne Teori den Løn, de
fortjener; da deres Evner og Ind-
sats er forholdsvist ringe, maa ogsaa
deres Løn blive ringe.

Paa Baggrund heraf bliver Forsø-
gene paa at udjævne Indtægterne, f.
Eks. gennem Skatte- og Sociallovgiv-
ningen, økonomisk set urimelige og
ret udsigtsløse; en saadan Politik vil
da ikke være andet end de udeliges
Rov fra de duelige. Og den eneste
forsvarlige Maade at hjælpe de Fat-
tige paa vilde da være Filantropien,
saaledes som ogsaa W.K. hævder det
bør være. Hvis man vil drive Tanke-
gangen ud i sin yderste Spids, synes
det dog ogsaa mere konsekvent at
forkaste Filantropien og betragte
Menneskefærdigheden som en biolo-
gisk set unaturlig Faktor, en Perver-
sitet.

W.K. er imidlertid selv klar over,
at der er i hvert Fald et stort Hul i
hans Teori, idet Arveretten ofte bringer
Formuer og dermed Indtægter
over paa Folk, som aldeles ikke yder
nogen værdifuld Indsats i Samfunds-
produktionen. Hvis W.K. vilde være
konsekvent, maatte han altsaa hælde
paa, at al Arv blev konfiskeret eller
ulimteligt; men dette gør han — til
Læserens store Skuffelse — aldeles
ikke. Man merk det Absigt —

Her finder vi altsaa straks et me-
get betydningsfuldt Tilfælde, hvor
Evner og Indtægt aldeles ikke løber
parallelt. Men iagttag vi Forhol-
dene nærmere, viser det sig i det
hel taget, at der er mange flere Ud-
tagelser fra denne Parallel, som W.K.
har bygget sin Kritik af Demokra-
tiets paa. Vi finder f. Eks., at mange
Mænd, som man fra alle Sider (ogsaa
fra W.K.'s) altid vil betegne som
talenter eller store Begavelse, allige-
vel aldrig bliver rige. I Kunstens og
Litteraturens Verden f. Eks., som sy-
nes at staa Wieth-Knudsens Hjerte
nær, ter man vil nok betegne det
som en Regel, at Talentet er i Fat-
tighed, ofte med en stor Gæld, me-
dens Udgiften af hans Værker bli-
ver velhavende. Og er det samme
ikke ofte Tilfælde i Forholdet mellem
Opfindere og Driftsledere?

Naar det siges, at en Mands Rig-
dom skyldes en tilsvarende Begavel-
se, saa maa man altsaa i hvert Fald
opfatte Begrebet Evner ret snævert.
Det er med andre Ord kun en be-
stemt Slags Evner, som normalt gi-
ver Mulighed for at vinde Rigdom, og
det er selvfølgelig saadanne Evner,
som snarlig passer ind i det kapital-
istiske Samfunds Funktioner. Det er
f. Eks. ikke nok at være en dygtig
Landmand; thi Mønsterbrog giver
sædvanlig Underkud; man maa frem-
for alt have Forretnings talent, hvis
man vil gøre sig Haab om at tjene
Penge.

Nu er det ikke min Hensigt at ka-
ste Vrag paa Forretnings talentet. Thi
dette Talent er som Regel parret med
administrativ Talent, og saadanne

Talenter kan naturligvis aldeles ikke
undværes i Erhvervens Ledelse. Her-
til kommer, at de fleste Erhvervslede-
re fører et yderst arbejdsmøt Liv.
Der er derfor intet urimeligt i, at
disse Folk opnaar en forholdsvist god
Indtægt i Sammenligning med de
mere sløje Individuer. Men jeg vil
hævde, at det kapitalistiske Produk-
tionssystem forstærker de økonomi-
ske Uligheder, der naturligvis maa
flyde af Forskellen i Energi og Dyg-
tighed, i en aldeles urimelig Grad,
saaledes at visse Personer og visse
Evner begunstiges over al Maade, og
saaledes at navnlig det, man sædvan-
lig kalder Haandens Arbejde (men for
Resten ogsaa adskillige Arter af Aand-
ens Arbejde) forfordes i en me-
nigslas stor Udstrækning.

Hvorledes dette kan gaa til, skal jeg
ikke her nærmere udrede, da det vil-
de forudsætte en meget vidtløftig
Gennemgang af Omsætningsproces-
sen i den kapitalistiske Økonomi. Jeg
skal blot som Eksempel nævne, at
naar en første Klasses Mekaniker
tjener 8000 Kr., medens Grossererne,
der sælger hans Prestationer, tjener
400,000, saa er dette ikke et Udslag
af en tilsvarende Forskel i Evner
(thi det er inkonsekvent Størrelse-
ser), men i stor Udstrækning Udslag
af et System, der giver Kapitalen en
mægtig Overlegenhed overfor den
kapitalløse Arbejder. Og det er bl. a.
denne Udnyttelse af Kapitalens Over-
legenhed, Demokratiet søger at mod-
virke.

Det er en stor Misforstaaelse, at
Demokratiet vil Dygtigheder tillivs,
vil holde alle nede paa et middelmå-
digt Niveau. Tværtimod tilstræber
Demokratiet, at enhver Dygtighed
kan komme til Udfolelse, faa den
bedste Udmøntelse osv. Det tror paa
den anden Side heller ikke, at alle
Mennesker kan gøre lige dygtige,
selv ved nok saa god en Udmøntelse.
Men det tilstræber for det første, at
alle Individier faar en nogenlunde lige
Start; dernæst en Udjævning af de
Uligheder, som opstaar af de særlige
Magtforhold i det kapitalistiske Er-
hvervsliv, og som giver sig Udslag
i, at det ene Individ udnytter det an-
det. Endvidere at udjævne den For-
skel i Rigdom, som opstaar ved, at
Heldet i særlig Grad hjælper den ene
og Uheldet adslægger den anden; thi
lad os være enige om, at der er me-
get Lotteri i Indkomstfordelingen.
Ydermere at bortjægne saadanne
uretmæssige Indkomster som dem,
der opstaar af Jordrentens Stigning,
og saa vidt muligt at komme visse
pæneløse Fænomener tillivs, som i
vor Tid ikke mindst trives i Forbin-
delse med Aktieselskabsstyrelser.

Hertil kommer et andet Moment,
som synes at være undgaet de Folks
Opmerksomhed, der angriber det mo-
derne Folkestyre, nemlig at Nutidens
Sociallovgivning er af største Betyd-
ning for Produktionen, derved at den
bevarer Arbejdskraften; den hjælper
Arbejderne over vanskelige Perioder
(Sygdom, Arbejdsløshed, Ulykkestil-
fælde osv.), saaledes at denne yderst
vigtige produktive Faktor ikke øle-
lægges eller derangeres; og derved
bliver uegnet for det moderne højt
udviklede Erhvervsliv. I denne Hen-
seende er Erhvervslovene ikke slet
saa foruendende, som Wieth-Knudsen
synes at forudsætte. Paa dette
Point falder altsaa Arbejdernes in-
teresser nøjagtigt sammen med det
almene Vel, med det økonomiske for-
sværlige.

(Sluttes.)

Telefon okkara
er
143.

Givt út av
socialdemokratiskum felegum.
Blashtýrari: M. S. Viðstein.
Prentsmíðja
Føroya Social-Demokratis, Tórshavn